

wegbereider

wegbereider

VIND DE WEG NAAR HET
LEVEN VAN JE DROMEN

ANN VOSKAMP

Uitgeverij Van Wijnen – Amersfoort

© 2022 Ann Morton Voskamp

Oorspronkelijke uitgever W Publishing Group, An Imprint of Thomas Nelson

Oorspronkelijke titel *Waymaker – Finding the way to the life you've always dreamed of*

Published by arrangement with HarperCollins Christian Publishing, Inc.

© 2023 Uitgeverij Van Wijnen

Vertaling: Monica van Bezooijen

Omslagontwerp en illustraties: Faceout Studio, Lindy Martin

Aanpassingen omslag voor de Nederlandse editie: Uitgeverij Van Wijnen

De geciteerde Bijbelteksten zijn, tenzij anders vermeld, uit de NBV21.

ISBN 978 90 5194 739 7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

Voor Shiloh

*Mijn hart is verbonden aan jouw hart,
voor eeuwig en altijd,
wat er ook gebeurt,
want op talloze manieren
spleet de Wegbereider zeeën en baande Hij een pad
naar het wonder dat jij bent,
naar het wonder van liefde,
naar de droom die werkelijkheid werd:
niets minder dan zijn omhelzing vol goedertierenheid.
Hoe de weg ook zal gaan, in Hem
zijn we allemaal,
altijd,
zielsveilig.
Vertrouw daarop.*

INHOUD

Deel 1

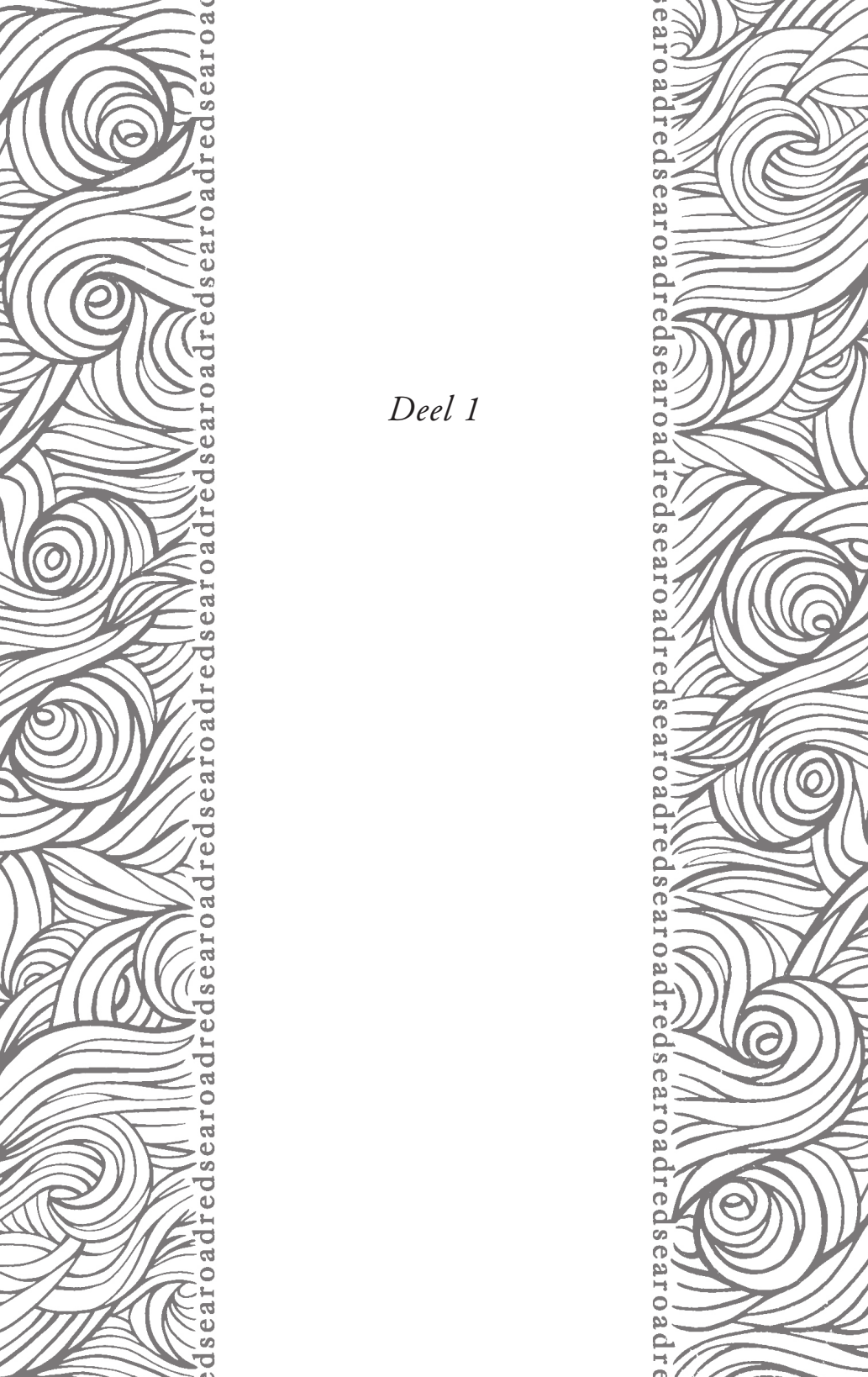
1. IN HET BEGIN	11
2. DE KUNST VAN DE OMMEKEER	31
3. KOM, LAAT ME JE LIEFHEBBEN	55
4. GEKEND WORDEN	73
5. OOST WEST, THUIS BEST	93
6. UW KONINKRIJK KOME	116
7. PAD DOOR DE RODE ZEE	143
SELA	166

Deel 2

8. IN DE STORM	171
9. PELGRIMSTOCHT	182
10. DE ANGST OM GEVONDEN TE WORDEN	194
11. VERWANT	207
12. CLEMATIS	225
13. OPENHARTOPERATIE	242
14. WEGBEREIDER	257
15. TEKEN	274

inhoud

16. MOZESWEG	293
17. HUWELIJSREIS	321
<i>De SACRED-weg van de pelgrim</i>	335
<i>Dankwoord</i>	340
<i>Noten</i>	343
<i>Over de auteur</i>	351

Deel 1

hoofdstuk 1

IN HET BEGIN

Waar ben ik? Wie ben ik? Hoe ben ik hier gekomen?
Wat is dit ding dat wereld wordt genoemd? Hoe
kwam ik ter wereld? Waarom was ik er zelf niet bij
betrokken? En als ik word gedwongen om er deel
van uit te maken, waar is dan de leider? Ik wil hem
spreken.

SØREN KIERKEGAARD

Ik vind het nog steeds lastig om toe te geven: we waren
amper vier dagen getrouwd toen we onze huwelijksreis af-
braken, al na drie dagen.

Ik sluit de badkamerdeur van onze limoengroene motelkamer
met hoogpolig tapijt, draai de douchekraan op heet en laat het wa-
ter luidruchtig roffelen, mijn gebroken hart overstemmend. Ik zak
tegen de muur omlaag; ineengedoken op de gebarsten tegelvloer

huil ik als een baby die verlangt naar haar mama; tranen vermengen zich met stoom. Waarom pakt hij niet liever mijn hand vast om me naar zich toe te trekken, in plaats van naar huis te gaan, zijn werklazzen aan te trekken en de ronding van een tractorstuur in z'n handen te voelen? Ik hoef echt niet per se in een of andere droomwereld te leven – ik heb gewoon in mijn hoofd het plaatje nodig van iemand die mij wil, de wetenschap dat ik niet in de steek gelaten word, dat ik op de een of andere manier gezien, gekend en veilig ben.

Als je niet weet dat je echt gewild bent, vanaf het begin, dan kun je ergens terecht komen waar je nooit wilde zijn, op een plek waar je nooit van hebt gedroomd. Op dat moment wisten wij dat allebei nog niet. Hij wist alleen dat hij terug wilde naar de boerderij en terug naar het werkritme. En als ik nu volkomen eerlijk mijn tranen laat stromen op een badkamervloer, dan vraag ik me af of ik misschien niet ook een uitweg zocht. Of ik mijn eigen exodus wilde vinden, weg uit mezelf, uit dit verhaal waar ik niet om had gevraagd. Waar is de exodus – de weg uit de dingen die zo'n pijn doen dat ik er geen woorden voor heb – naar een beloofd, overvloedig leven?

Water roffelt in de lege douche. We denken misschien dat we weten wat we willen, maar alles wat we echt willen, is gekend worden. Gehoord. Gezien. Veiligheid. Mijn teleurstelling stroomt geluidloos over de vloer. Hoe vind je een weg uit alles wat verkeerd gaat in dat ene en enige leven dat je hebt? Iedereen probeert zijn eigen weg te vinden, naar de verwerkelijking van de eigen droom. Ten diepste gaat die droom nooit over het ervaren van wonderen, maar over de ervaring je wonderlijk gekend te voelen.

Na onze huwelijksreceptie waren we langzaam het grindpad af gereden, weg van de witte tent in de achtertuin van de boerderij van mijn ouders. Zwaaiend naar de groepjes gasten met hun plastic bekertjes bowl op het grasveld tussen de boerderij en de kromme,

oude appelbomen uit de zomers van mijn jeugd, had ik me tot hem gewend, tot de man wiens naam ik nu droeg. Ik lachte, lang en luidkeels, in het donker.

Dit was het begin.

In het begin, in ons begin, was er hoop. Er was een huwelijksreis. Er was een oude Ford Taurus en een sporttas met zijn T-shirts in de achterbak naast de koffer die ik had gekocht voor mijn eerste jaar op de universiteit. Daarin zaten nu de zijden ochtendjas en lingerie die mijn mama en ik hadden uitgezocht en zorgvuldig opgevouwen voor deze huwelijksreis van uitgekomen dromen. We zouden beginnen aan onze wittebroodsweken, een tijd die volgens de traditie een maand zou moeten duren, zolang als het de maan kost om af te nemen en opnieuw te groeien.

We waren gewoon twee arme plattelandskinderen die geen rooie cent hadden, die er zelfs niet van konden dromen om eropuit te gaan, naar een of ander idyllisch, verborgen plekje in de bergen of een luxe, zonovergoten resort. Niet alleen omdat we iedere cent bijeen hadden moeten schrapen voor een eigen huis, maar ook omdat een wijze raadgever, die 's zondags in de achterste kerkbank zat met zijn bruid van een halve eeuw, ons had verteld dat het zien van een mooie plek tijdens je huwelijksreis je zou kunnen afleiden van de diepe schoonheid van elkaar. Daarom hadden we een besluit genomen – en onze lege portemonnee was het daar helemaal mee eens. We zouden gewoon drie kwartier rijden over stoffige landwegen naar het meer. Hetzelfde meer waar wij als kinderen op zondagmiddag gingen picknicken en gebakken kip aten – het meer dat we heel ons leven al kenden. We zouden aan de waterkant zitten en ons leven samen daar beginnen. We zouden een motel boeken dat niet al te prijzig was, en dat toch dicht bij het water lag, en misschien zouden we, als we een roestig raam openduwden en ons uitstrekten, het meer zelfs kunnen horen – de belofte van golven, die heel de nacht blijven komen en oude

wonden kussen en alles schoonspoelen, en we zouden één worden.

Maar ik had er absoluut geen idee van dat alle wittebroodsweken – of het nu gaat om een levensgezel, een baan, een kind, een droom, een hoop – hun eigen ernstige waarschuwing mompelen. Iedere maan* neemt af. Op het moment dat de maan eindelijk vol is, begint hij ook meteen weer te slinken. Zo gaan die dingen; dit is het ritme van het bestaan; dit zijn de dingen die je nooit kunt veranderen. Net als de maan nemen onze dromen, onze liefdes, onze hoop toe en af, eb en vloed, verrijzenis en val. Het leven komt in golven, en om te kunnen leven, moet je leren drijven op de golven.

Onder de stille sterren van 25 juni, daar, precies onder de rijzende, vallende en golvende vorm van Cassiopeia, rijden we weg van onze boerderijreceptie. Ik draag parelmoerkleurige zijde en hij een zwarte smoking en allebei dragen we onze gegraveerde gouden ring en de verlegen glimlach van deze liefdevolle verbintenis– en de volle maan boven ons hoofd en boven de gebogen aren op de akkers in het westen neemt al weer af.

We zijn getrouwd. We gaan op huwelijksreis onder een afnemende maan.

DE PLANNEN VAN PASGETROUWDEN

Terwijl hij richting de golven van de Great Lakes rijdt, trek ik de zoom van mijn bruidsjurk op. De geschulpte, geborduurde rand zit vol grasvlekken van onze achtertuinreceptie. Ik trek mijn blote voeten onder me, draai een beetje op de voorstoel van de Ford Taurus, en leg mijn hoofd op zijn been. Hij gaat met zijn grote, Nederlandse boerenhanden langzaam door mijn haren en fluistert

* Noot van de vertaler: het Engelse woord voor huwelijksreis/wittebroodsweken is *honeymoon*; vandaar dat Ann hier en in het vervolg over de maan spreekt.

een regel uit een liedje van de radio: 'I Think We're Alone Now.'

Hij gaat met zijn vinger over de achterkant van mijn nek.

'Mooier bestaat niet. Gelukkiger ook niet.'

Ik lach luidkeels terwijl hij mijn krullen om zijn vingers wikkelt. Zouden wij de pasgetrouwen zijn die dicht tegen elkaar aan slapen op eilanden van maanlicht? De dwazen die geloven dat dromen eeuwig duren en nooit afnemen?

Ik kon zijn tedere glimlach voelen in het donker. En ik deed misschien maar even mijn ogen dicht, maar het was genoeg om weg te drijven in dromen over baby's die we thuisbrengen en nooit begraven, over ouders die schitterend oud worden, zacht, verweerd, zilvergrijs, en elkaars hand vasthouden in schommelstoelen op de veranda, terwijl ze de kleine mensjes vasthouden die onze liefde heeft gemaakt. En in ons hoofd verandert de hele weg voor ons voortdurend van richting, terwijl we frontale botsingen met het lijden vermijden. We komen thuis in onze eigen versie van het beloofde land.

Mijn eigen mama had vier kinderen, van vier en jonger. Ze hield haar drie weken oude baby'tje, in doeken gewikkeld, in haar armen boven het geopende graf van haar twee jaar oude dochter. Het is mijn allereerste herinnering, net na mijn vierde verjaardag – hoe ik daar naast mama stond terwijl ze gilde van gruwel en afschuw toen ze zag hoe een nietsvermoedende vrachtwagenchauffeur onze kleine Aimee overreed. Ik zag hoe hij haar verpletterde op ons erf, vlak bij het keukenraam waar wij de vaat deden bij de gootsteen, en vervolgens zorgeloos ons erf afreed. Hoe is het mogelijk dat een chauffeur je kind helemaal niet voelt onder de banden van zijn vrachtwagen terwijl dat kind jouw hele hart vult?

Mijn schoonmoeder stond bij het graf van twee van haar kinderen. Ze begroef eerst haar vier jaar oude zoon, die verschillende handicaps had en voor wie ze vierentwintig uur per dag had gezorgd. Amper zes jaar later haalde haar zeventienjarige oudste in

vlak voor een tegemoetkomende vrachtwagen die hij niet kon zien door het verblindende licht van een schitterende vrijdagavondzons-
ondergang. Hij was op weg naar een bijeenkomst van de jeugdclub
in de kerk, slechts een paar kilometer van huis vandaan. Ze begroef
hem op een dinsdagmiddag en kwam vervolgens thuis met haar zes
jongere kinderen, en moest zien dat ze eten op tafel kreeg voor ze
allemaal weer naar de stal moesten om de koeien te melken.

Ze kon het niet vaak genoeg zeggen: ‘Drie dingen.’ Mijn
schoonmoeder stak haar dikke vingers op boven de bladeren van de
bonen, een rode afdruk van haar gouden trouwring in haar huid.
Ik was een slungelig sproetenkind van zeventien, dat verkering had
met haar jongen, de jongste van haar negen kinderen. Zij en ik
waren buiten in de moestuin, allebei gebogen over een rij gele bo-
nenstaken, terwijl we onze manden vol plukten.

‘Toen ik twintig was, wist ik maar drie dingen zeker. Ik wilde
nooit trouwen met een boer. Ik wilde nooit weg uit Nederland. Ik
wilde nooit een groot gezin.’

Ze stond op, rechtte haar rug, even genietend van het zonlicht.
Ze sprak langzaam, zodat ik de samenvatting van haar levensver-
haal niet zou missen: ‘En? Ik trouwde uiteindelijk met een boer. Ik
verliet mijn vaderland – mijn moeder, mijn familie – de dag nadat
ik getrouwd was. En ik kreeg negen kinderen – en begroef er uit-
eindelijk twee.’

Ze stond nog steeds.

Ze stond tussen de bonen. Stond daar, zacht en verweerd tot
ware schoonheid, nadat niets gegaan was zoals ze gedroomd had.
Wat probeerde ze me duidelijk te maken? Vroeg ze om medelijden,
deze sterke Nederlandse vrouw met haar schort om? Ik betwijfel
het. Misschien probeerde ze me dit duidelijk te maken: omwegen
zijn de wegen waarover je uiteindelijk je dromen en bestemmingen
bereikt.

De bestemming waar we allemaal ten diepste van dromen is dat

we volkomen gezien, veilig, getroost en beschut zijn.¹ Zelfs nachtmerries over verlies en verschrikking en verdriet kunnen ons nog steeds op onverwachte wijze bewust maken van tedere dromen, als we – ook op de donkerste plaatsen – gezien, gekend en veilig kunnen zijn. Dromen zijn de dappere lach die lang doorklinkt in de nacht, handen die de onze vinden, licht dat ons gezicht vindt, ons verwarmt – en de mogelijkheid om zelfs hier gekend te zijn, vervult ons hart van verlangen. Onze diepste dromen kunnen uitkomen, daar waar we altijd aanvaard zijn en nooit alleen, nooit verlaten – zelfs niet te midden van de nachtmerries.

Ik had gehoopt wakker te worden in een droom die anders zou zijn dan die van mijn beide moeders. Geen graven. Geen deuren die dichtslaan, geen stille oorlogvoering, geen verpletterende diagnose of voortslepende depressie, geen verlatenheid of verstrenge-ling, geen verlies van baan of opstapelende rekeningen, of lege armen. Geen trauma door tragedie die van de ene op de andere dag toeslaat, geen onverwachte verslaving, geen verwarrend conflict, niet achter je rug om bedrogen worden, geen regelrechte afwijzing, of volkomen verstikkend persoonlijk falen waaruit je niet kunt ontsnappen omdat je niet uit je eigen lijf kunt ontsnappen. Waarom denken we dat óns leven een weg zal vinden naar eenvoudiger pa-den? Waarom dacht ik dat in 's hemelsnaam? Als we verwachten dat het leven makkelijk zal zijn, wordt het juist moeilijk.

Koop de leugen dat je leven een hemel op aarde moet zijn en het lijden kan een martelende hel worden. Het leven is lijden, en het lijden is slechts het kruis dat we dragen, deel van het aardse landschap dat we moeten doorkruisen op weg naar de hemel. Het zou nog jaren duren voor ik het begreep: schermen verkopen lucht-kastelen. Ieder scherm – van Hollywood tot Netflix en Instagram – probeert je de leugen te verkopen dat je alleen maar dit hoeft te kopen, dat hoeft te doen, dit hoeft te dragen, je huis zo hoeft in te richten, dit hoeft te geloven, dat hoeft na te jagen, deze carriè-

re hoeft te krijgen, zo iemand hoeft te vinden, en dan zul jij ook, op exact dezelfde wijze, de weg naar een volmaakt leven vinden. Maar koop een volmaakt gefilterde en door commercie gevormde illusie en je raakt uiteindelijk pijnlijk gedesilluseerd. Ongeacht wat Instagram of alle schitterende reclames je proberen wijs te maken – je lijden is niet een of andere unieke afwijking; lijden is de universele ervaring van heel de mensheid. Lijden betekent niet dat je vervloekt bent; lijden betekent dat je mens bent. De vraag is niet: ‘Waarom is er lijden in mijn leven?’ maar: ‘Waarom zou er geen lijden in mijn leven zijn?’ Zo is het leven in een gebroken wereld. De vraag is: ‘Op welke manier draag je je lijden?’ Ik wist dat toen niet, en ik ben nog steeds bezig dit te leren: leven is echt zwaar, omdat dat de werkelijkheid is waarin we leven. Het leven is op talloze manieren moeilijk en het is heel makkelijk om de weg kwijt te raken.

GEVAARLIJKE VERWACHTINGEN

Ik word wakker doordat hij afremt voor een bocht naar rechts. Het is donker. Ik zie het licht van de koplampen tussen de bomen.

‘Waar... waar zijn we?’

Het is de vraag uit Eden, gefluisterd in het duister. Een echo van de eerste goede vraag uit de geschiedenis: ‘Waar ben je?’ En misschien hebben we, in antwoord daarop, allemaal, door heel de geschiedenis heen, ons eigen ‘vps’ gehad – een innerlijk verwachtingspositioneringssysteem – met verwachtingen over waar we naar ons idee aan het einde van de weg zouden moeten zijn, waar de weg naartoe moet leiden, verwachtingen over de manier waarop we geliefd zouden worden, over hoeveel tijd we samen zouden krijgen, over hoe alles uiteindelijk zal uitpakken.

Verwachtingen kunnen iedere relatie kapotmaken, vooral die met God. Een verwachtingspositioneringssysteem slaagt er altijd

in om de ziel in een soort eigengemaakte hel te plaatsen – met de verwachting op z'n minst gelijke pas te houden met een ander, met ieder ander, of – nog beter – die voorbij te streven. Vreemd dat je onvrede voelt in je hart, telkens wanneer het voelt alsof een ander je voor is. Ontevredenheid nestelt zich in je ziel, telkens als je de ogenschijnlijke afstand meet tussen waar jij bent en waar een ander is. Door jezelf aan anderen af te meten, beschadig je jezelf. Door jezelf met anderen te vergelijken, vermink je je ziel. Door jouw weg naast die van anderen te leggen, ga je je eigen ziel haten. Ik draag er nog steeds de gevoelige littekens van.

'We zijn er bijna.' Hij fluistert het in het donker, voorovergebogen, zoekend naar een straatnaam. Ik zoek mijn schoenen. Het zou me tientallen jaren kosten om terug te blikken en te zien waar ik op dat moment echt was.

Het leven is nooit onverdraaglijk door de weg zelf, maar door de manier waarop we de weg verdragen. Het zijn niet de zware omstandigheden waaronder we uiteindelijk bezwijken, maar het feit dat de weg niet is wat we ervan gehoopt hadden.

'Ik denk dat het hier is.' Hij remt af om de parkeerplaats van het hotel op te rijden. Ik haal opgelucht adem, reik naar zijn hand, voel die vreemde, gouden ring daar rond zijn tot voor kort kale ringvinger. Wij. Samen, verbonden.

MAANLICHT

Ik herinner me niet dat we incheckten. Of wat de receptionist dacht van de jonge knul in zijn smoking, met de zenuwachtige, brede grijns op z'n gezicht. Ik herinner me wel hoe hij de deur van onze motelkamer opende, de schaduw van het groene, hoogpolige tapijt, en hoe ik mijn spieren aanspande toen ik naar binnen stapte.

We staan naast het bed. Zijn vingertoppen strelen mijn hals,

terwijl hij mijn haar bijeenpakt en probeert me te helpen met de rits van mijn jurk. Ik ben kwetsbaarder dan ooit tevoren. Pasgeborenen beginnen kwetsbaar en met iedere ademhaling blijven we groeien in kwetsbaarheid, of laten we delen van onszelf afsterven.

Hij doet de lampen uit. Dan draait hij zich om en probeert me in het donker onder de lakens te vinden.

De blote holte van zijn naakte voet vindt de wreef van mijn voet. We zoeken onze weg om de ruimte tussen ons te overbruggen, de verlegen verstrengeling van een nieuwe, tedere gratie.

‘Gaat het goed met je?’

Wat moet ik zeggen? Ik voel me onbeholpen, een zenuwachtige introvert die op een dansvloer terechtgekomen is. Wat zou ik me nu graag verstoppen! Hij tilt mijn kin op, zodat ik hem in de ogen kijk, alsof het ritme zelfs de meest nerveuze mensen kan vinden en in beweging brengen. Vergeet de Hollywoodverhalen. We leven niet in een of andere film; we leven in onze eigen wonderlijke verhalen. Hij trekt me dicht tegen zich aan. Dromen komen uit in hun eigen tempo.

We gaan dit niet overhaasten, niet forceren. De enige manier om echt ergens de liefde te bedrijven, is een kwetsbare. Vertrouwen heeft tijd nodig om zich te ontvouwen tot een vijgenblad dat beschermt. Ik zeg tegen mezelf dat we de tijd hebben. Ik heb absoluut geen idee of dat waar is, maar ik zeg tegen mezelf dat er een heel liefdevol leven voor ons ligt, omdat je jezelf wel verhalen moet vertellen die met een brul van de Leeuw van Juda alle andere leugachtige beesten in het donker verjagen.

Maanlicht valt over de vloer, over onze lakens.

Al die liedjes, de beelden die onze verwachtingen vormen over wat nu komt – hoe de golven zouden komen en hoe wij zouden verrijzen en dan vallen in diepten van elkaar, gevolgd door het rustige nagloeien van een intiem gesprek – dat alles is een misleidende luchtspiegeling. Een plus een zou een moeten zijn. Maar hier zijn wij, nog steeds twee.

Verlammende vrees breekt mijn hart, verplettert me. Ik probeer me zijn teleurstelling niet voor te stellen. Ik blijf maar met mijn vingers over de vreemde, nieuwe, gouden ring gaan, daar aan zijn linkerhand. Zijn adem is slaperig, zwaar en traag, daar bij mijn oorschelp. Een stralenkrans omhult de maan die daar ver boven het motelraam met de zware gordijnen hangt. Zal ik altijd de dromer zijn die bundels maanlicht volgt, die erop vertrouwt dat er altijd een weg door het donker is, zelfs als de maan afneemt?

Ik reik naar zijn hand om mijn middel, vlecht mijn vingers door de zijne; onze ringen raken elkaar. Wanneer we ervoor kiezen ons met de ander te verbinden, verlossen we onszelf van meer pijn.

Laat de volgende morgen. We liggen verstrengeld in de lakens; een glimp zonlicht gluurt door een kier tussen de zware groene gordijnen.

‘Jij en ik...’ Hij kust mijn schouder. ‘Het is – als de hof van Eden, niet dan?’

Ik beweeg. Draai me om.

‘Dit?’ Ik lach, verlegen – en in een flits spoelt al het onervaren gestuntel van de afgelopen nacht weer over me heen. Ik kan voelen dat het hete schaamrood langzaam optrekt in mijn nek. Ik trek de sprei wat omhoog.

‘Hé.’ Hij grinnikt, trekt plagend aan het laken. ‘Wat zullen we nu krijgen?’

‘Wat bedoel je?’ Ik lach, zenuwachtig, terwijl hij dichterbij komt.

‘Ik bedoel... Ik houd van Eden, jij niet dan?’ Hij laat zijn voorhoofd tegen het mijne rusten.

‘Ja,’ fluister ik.

Wie verwacht er geen eigen terugkeer naar Eden? Als ieder leven ontspringt vanuit een daad van intimiteit, verwachten we dan niet allemaal een manier te vinden om te blijven – te leven – in een intieme omhulling? Wat we ook denken te willen, we dromen altijd van

eenheid die een einde maakt aan elke vorm van eenzaamheid. De mensheid is geschapen vanuit intimiteit en daarom is de menselijke bestemming uiteindelijk altijd intimiteit, hoe de weg ook loopt. We zijn allemaal geschapen vanuit intimiteit en voor intimiteit.

Op welke weg we ook verwachten te zijn, de weg die we het allerliefst willen vinden is een weg naar de overtuiging dat we gewild zijn en niet alleen gelaten zullen worden.

Wie heeft er geen verwachtingen van gemeenschap? We vullen allemaal ons hoofd met dromen van een vervuld leven. Ik zal het maar eerlijk zeggen: mijn naïeve gps, mijn verwachtingspositioneringssysteem had verwacht dat we elkaar tijdens onze huwelijksreis teder zouden aanraken, dat we elkaars oogleden zouden kussen, elkaars kwetsbaarheid met zachte strelingen zouden koesteren – volmaakte, hemelse gelukzaligheid! En hier ben ik, net wakker – in de woestijn, de weg kwijt. Hij heeft een slechte adem. Mijn haar zit in de war en wij proberen allebei een ziekmakend gevoel van falen weg te slikken. Het overkomt ons nu al, zoals het mijn Nederlandse schoonmoeder overkwam, die nooit weg wilde bij de boerderijen met rieten daken en molens van Voorthuizen vandaan. Maar één dag na haar huwelijk werd ze, groen van misselijkheid door de golfslag, wakker op een schip dat haar over de oceaan naar een vreemd land bracht.

Je tekent een stukje papier op je huwelijksdag, maar je draait je uiteindelijk om en zegt: ‘Hier heb ik niet voor getekend.’

De maan neemt sneller af dan je ooit gedroomd had.

Je kunt je ticket naar het beloofde land boeken, om vervolgens wakker te worden in een droge, kale woestijn. Is er een manier om de woestijn te veranderen in beloofd land?

Ik draai me om en probeer me zijn ogen te herinneren. Liefdevol. Nog steeds liefdevol. We zijn hier niet om aan elkaars verwachtingen te voldoen. We zijn hier om met elkaar te leven, er voor elkaar te zijn. (Wie kon toen weten hoe zwaar die weg zou zijn?) Hij kust mijn voorhoofd; het is alsof hij mijn gedachten leest.

EXODUS

Als hij me op de woensdagavond van onze onvoltooide huwelijksreis vertelt dat hij terug wil, naar huis, kan het me niet schelen hoeveel avonden hij me meenam naar de waterkant, naar een klein restaurantje, het Lakeside Café, voor intieme diners bij kaarslicht – prime rib, medium rare, en kip, cordon bleu. Het kan me niet schelen dat ik lachte en zei dat ik mijn bord schoon wilde likken, en dat hij vervolgens lachte, zich naar me toe boog en mijn lippen kuste, die smaakten naar warme wijn. Het kan me niet schelen dat we over het strand renden, de zonsondergang tegemoet, regelrecht in de zich terugtrekkende, zachtroze golven, en dat hij me omhelsde en ik me mooi voelde. Alles waar ik me druk over maak, is het feit dat mijn fonkelnieuwe echtgenoot onze huwelijksreis al na drie dagen wil afbreken. Ik ben uit het veld geslagen, beschaamd – en verlang wanhopig naar een of andere exodus voor mezelf.

Weg uit deze badkamer, weg uit deze goedkope motelkamer, gewoon weg van hier. Ik zet de douche uit. Was mijn gezicht, was alle kwetsbaarheid van tranen weg. Ik wil niet dat hij het ziet. We kennen elkaar niet zoals Adam Eva kende, en ik wil absoluut niet dat hij weet hoe pijnlijk afgewezen ik me voel. Ik pak een handdoek om mijn gezicht af te drogen en doe dan voorzichtig de badkamerdeur open. Hij pakt zijn tas in, vouwt zijn badlaken op. Hij kijkt op, glimlacht liefdevol, zich totaal niet bewust van het feit dat het vroegtijdig verlaten van een huwelijksreisparadijs een gevoelig litteken kan achterlaten.

‘Ik ga nog even buiten een luchtje scheppen. Hoofdpijn.’

Waarom zou ik zeggen dat mijn hoofd niet half zoveel pijn doet als mijn gebroken hart?

Voor hij iets kan zeggen, ben ik de deur al uit, en voor hij me kan volgen, sta ik op het strand. Het water klotst koud tegen mijn

tenen – water van elders in de wereld, vol verhalen die maar door blijven gaan. Hoe? Ik weet het niet.

‘Waar gaat het heen met ons? Hoe kan het dat we dit punt nu al hebben bereikt?’ Ik slik het weg, haast me door een rafelrand van golven. Als hij een uitweg wil uit onze wittebroodsweken om weer aan het werk te gaan, kan ik dan proberen om ook een uitweg te vinden? Als we in de wittebroodsweken niet eens kunnen proeven van de melk en honing, hoe ziet de rest van onze vervloekte huwelijgstijd er dan uit? De golven blijven tegen mijn benen slaan.

‘Waar ben je?’ Waar is de Ene, die beloofde dat alles goed zou komen als we zijn weg zouden volgen?

‘Waar ben je?’ (Genesis 3:9). Het is de eerste opgetekende vraag van God in heel de geschiedenis, de kortste vraag in heel de Joodse Bijbel, en de echo van die vraag klinkt door in het landschap van de tijd. Drie woorden maar: waar ben je? De vragen die je leven het meest op z’n kop zetten, zijn altijd kort. In het Hebreeuws is het zelfs maar één woord: *ajeka*. Dat ene woord spreekt God op dit moment: ‘Waar ben je? Waar ben je? Waar ben je?’ Waar ga je naartoe met je leven? Waarnaar is je ziel onderweg? Waar ben je? Wil je echt hier zijn?

Nee, ik ben niet waar ik zou moeten zijn, niet waar ik dacht dat ik zou zijn. Niets van dit alles is zoals ik had gedacht dat het zou zijn. Is dit mijn gps, mijn verwachtingspositioneringssysteem dat begint te piepen?

Als de alwetende God een vraag stelt – ‘Waar ben je?’ – vraagt Hij je dat dan niet voor jóú, zodat jíj het antwoord zult leren kennen? De God die de choreografie van zon, maan en sterren aan de hemel kent, die deze golven zelf in beweging heeft gebracht, weet waar Adam zich verstopte, weet waar je zit met je gedachten, waarom je ziel pijn doet, waarom je hart gebroken is. God vraagt niet naar de coördinaten van Adam, van mij of van wie ook – Hij vraagt me om mijn eigen hart te onderzoeken en te richten op het zijne.

De teleurstellingen en desillusies, de dromen en wanhopige verlangens, ze zijn allemaal al bekend bij de alwetende God. Hij vraagt je waar je bent in je leven, omdat Hij wil dat je de plek een naam geeft, ziet, erkent, er vertrouwd mee raakt – er zelfs vriendschap mee sluit.

Hier vriendschap mee sluiten? Alles wat ik wil, is schreeuwen boven het geluid van de golven uit: ‘Ik wil hier weg!’

Ajeka betekent dat God begrijpt wat er allemaal in je omgaat en niet wil dat je ziel zich verbergt. Niet voor gevoelens, niet voor hoop, niet voor dromen, niet voor verdriet. Net als bij Adam en Eva is de verleiding groot om te vluchten. Om te bedekken wie je bent en hoe het voelt, omdat je liever verloren ronddwaalt dan stil te staan bij de vrees om ten volle te voelen, de vrees om open te zijn en gekend, om vervolgens te ervaren hoe schaamte over afwijzing en verlatenheid je overspoelen.

Maar, wat niemand je vertelt: als je jezelf verstoppt voor anderen, verstop je je uiteindelijk voor jezelf. Dit is een kwellende, uitputtende vorm van verlies. Als het kwaad kan verhoeden dat je de tijd neemt om je ziel te vragen waar je echt bent, dan kan het je iedere dag verder wegtrekken van het leven zoals je je dat had voorgesteld.

Als je de moed vindt om open te zijn, ontdek je dat je gevonden wordt. Alleen als je elke dag vraagt waar je bent, kun je je weg vinden. De God die vraagt waar je bent, is groot genoeg om je vast te houden – hoe het ook met je gaat, waar je ook bent.

Waar in de wereld ben ik echt?

Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart,
beproof mij en ken mijn gedachten.
Zie of er bij mij een schadelijke weg is
en leid mij op de eeuwige weg.
(Psalm 139:23-24, HSV)

Wil ik echt exact weten waar ik me bevind in dit verhaal? Ik weet het, ik weet het: weiger spiegelende vragen en je weigert de zelfbespiegeling die de kracht heeft om je aanblik in de spiegel te veranderen. Alles wat ik wil, is God vragen waar Hij is in dit alles. Wil ik zeggen waar ik ben tegen de IK BEN? ‘God spreekt tot Adam en houdt hem tegen als hij probeert te vluchten. Kom uit je schuilplaats, (...) uit je zelfkwelling (...). Belijd wie je bent, verlies jezelf niet in religieuze wanhoop, wees jezelf. Adam, waar ben je?’ wenkte theoloog Dietrich Bonhoeffer.²

Dit is het tijdperk van Adam – we ontwijken de armen van God. Blijf alleen en je blijft verloren.

Maar als er een einde komt aan de eenzaamheid, komt er een einde aan de verlorenheid. We hebben een God die zichzelf de Ene noemt die met ons is.

De ondergaande zon kleurt de golven schaamrood; hoe kan leven zo veel pijn doen?

Het is opvallend dat God het woord *ajeka* gebruikte, terwijl Hij ook het meer gangbare woord voor ‘waar’ in het Hebreeuws had kunnen gebruiken, *eifo*, wat simpelweg ‘de positie bepalen’ betekent.³ *Eifo* is het woord dat Saul gebruikte toen hij David zocht, dat Naomi gebruikte toen ze vroeg waar Ruth was geweest, dat Jozef gebruikte toen hij zijn broers zocht. *Ajeka* duidt niet zozeer op locatie, maar veeleer op de motivatie van het hart. Het onthult verwachtingen: ‘Waar ben je heen gegaan? Waar ben je als je niet hier bij mij bent?’

Toen Adam en Eva zich afwendden van de intimiteit met God, riep God *ajeka*, omdat Hij meer vroeg dan simpelweg ‘Waar ben je?’. Hij vroeg: ‘Waar ben je in relatie tot Mij? Waar ben je heen gegaan, naar een plek ver weg van Mij? Waar ben je? Ik had verwacht dat jij en Ik altijd samen zouden zijn.’

God roept, omdat er afstand is tussen Hem en zijn geliefde, en Gods eerste opgetekende vraag in de geschiedenis vraagt je je te

richten op het landschap van intimiteit, om jezelf te plaatsen in het landschap van liefde.

God weet hoe het is om problemen te krijgen in het paradijs. Hij weet hoe het is als alles fout gaat in het paradijs, als de perfecte weg verdwenen is, als er afstand is. Voortdurend blijkt niets zo te zijn als ik gedroomd had en ik heb gehuild naar God: ‘Waar bent U?’ Hij huilde zijn eigen allereerste vraag aller tijden met dat ene woord: *‘Ajeka,’* dat huilt:

Waar ben je? Het ging toch ooit allemaal over jou en Mij? En nu gaat het allemaal over jou en die verdoemde, liegende slang. Wee Mij; waar ben je heen? Ik wil je gewoon hier hebben, bij Mij.

De Heer je God zoekt naar je. Hij ‘zal in je midden zijn (...). Hij zal vol blijdschap zijn, verheugd over jou, (...) in zijn vreugde zal Hij over je jubelen’ (Sefanja 3:17).

De drie-enige God is niet teleurgesteld in je, berispt je niet, wijst je niet af, maar Hij verheugt zich over je, glimlacht over je, verlangt ernaar bij je te zijn, wekt je tot leven met zijn kus van genade en kan niet stoppen met het zingen van liefdesliederen over jou. God weet dat er nooit slechts twee, maar altijd drie nodig zijn om de meest echte liefde te scheppen. In de ruimte tussen twee mensen kan alleen God een liefde geven die teleurstellingen overstijgt. God verlangt het meest naar de weg die ons dicht bij Hem houdt. Al vanaf het begin veroorzaakten iedere ruimte en afstand tussen ons en God pijn. Als we zochten naar een uitweg, dreef Gods verdriet over de onderlinge afstand tussen ons Hem ertoe om een weg naar ons te banen. Om bij ons te zijn.

Het kruis wijst ons op de Weg.* Omdat onze val onthechting van God was, is ons herstel alleen te vinden in hechting aan God. Als

* De eerste volgelingen van Jezus stonden bekend als de volgelingen van ‘de Weg’ (Handelingen 9:2; 19:9, 23; 22:4 en 24:14, 22).

Omdat onze val onthechting van
God was, is ons herstel alleen
te vinden in hechting aan God

onze eerste zonde was dat we ons van God afwendden, de vrucht van de boom losmaakten en ervan genoten, dan is onze terugkeer naar heelheid een kwestie van omkeren, ons vastmaken aan God en van Hem genieten.

Hij baant een weg naar ons, slaat zijn armen om ons heen en fluistert dat alles goed zal komen, omdat Hij Immanuel is, God met ons. Alleen als onze hechting aan God hersteld wordt, is er heling voor ons. Het symbool van het geloof, het snijpunt van het kruis, laat zien dat God ons bedoeld heeft voor verbinding. God is altijd een Wegbereider geweest. Hij baant niet alleen een weg ergens doorheen; de Wegbereider baant een weg ergens naartoe: naar jou toe.

Misschien geneest ons hart alleen als we Hem zijn gebroken hart laten verbinden aan het onze?

EEN NIEUWE ROUTE

Ver weg aan de horizon in het westen zie ik een zeilboot recht de zon in varen; hij lijkt te ontvlammen. En misschien is dat alles wat er overblijft, nadat alles weggebrand is: je goed voelen is een kwestie van je zeil onder controle houden.

Je hebt geen controle over de windrichting. Je hebt geen controle over de stromingen. Je hebt geen controle over de golven. Gods wegen bevatten een liefdevol mysterie. Minnaars falen in de liefde. Mensen stellen teleur. Plannen vallen in duigen. Lichamen zwoe-gen. Verwachtingen lopen op niets uit. Pijn is allesomvattend en niemand van ons is er immuun voor.

Je hebt geen controle over de golven – maar je hebt wel controle over je zeil.

Je kunt je zeil wenden, om het te laten vullen met de wind van

de Geest, je kunt voorwaarts bewegen in de stroming van zijn liefde, je kunt een nieuwe route vinden door de golven heen.

Richt je zeil op de Geest en je blijkt uit de boot te kunnen stappen en te kunnen lopen over de golven, regelrecht terug naar Hem.

In tegenstelling tot Adam antwoordde Abraham, toen hij hoorde dat God hem riep: ‘*Hineni*, hier, ik ben hier’ (Genesis 22:1, eigen parafrase). Ik ben hier, mijn Wegbereider, wat uw weg ook is.

Hoe kon David in deze wereld vol pijn de ene voet voor de andere blijven zetten nadat zijn zoon Absalom hem had bedrogen? Hoe vond Martha een weg, nadat Lazarus – en met hem al haar hoop – in grafdoeken gehuld was en in het koele duister gelegd? Hoe vond Mozes zijn weg, nadat hij het had verknoeid bij Meriba? Hoe vond Hagar haar weg, toen de dood haar op de hielen zat, haar dromen aan diggelen lagen en alle hoop haar verlaten had? Heel het heelal echoot Gods *ajeka* – en alles wat we moeten doen is het korte antwoord van één woord blijven fluisteren: ‘*Hineni*, hier.’ Niet ‘hier’ zoals wanneer iemand je naam roept, maar in de zin van ‘ik ben helemaal hier’. Het staat maar acht keer in heel de Schrift en iedere keer op een keerpunt, waar herschepping plaatsvindt.

Ik ben hier, hineni, helemaal hier, keer me maar om, keer me in uw richting.

Ik ben hier, mijn Wegbereider, wat uw weg ook is.

Hineni, dit is mijn positie.

Hineni, ik ben één en al aandacht.

Het leven draait om positie bepalen – aandacht geven.

God, dit positie bepalen, aandacht geven, fluisteren van een heerlijk hineni – het doet soms pijn.

Maar hoe hard en zwaar het ook is, als we de positie van onze ziel niet blijven bepalen, zullen we onze weg kwijtraken. Wees volkomen eerlijk en zeg je ‘*hineni*’ hardop, omdat er geen andere manier is om gevonden te worden. En wie kan het zich veroorloven de weg kwijt te raken? Iedere oude weg volstaat als je er niet om geeft

waar je naar op weg bent. Maar waar ben je echt, en waar zit je met je hoofd, als iedere oude weg volstaat?

Oude wegen zijn niet genoeg voor het ene leven dat je hebt: dit is je enige leven. *Je moet de golven trotseren.* Als er geen weg lijkt te zijn, stippel dan een nieuwe route uit, door de golven heen. *Het gaat nooit over de storm – het gaat altijd over je zeil.* Als er geen weg lijkt te zijn, kan ik een nieuwe route uitstippelen voor mijn vps, mijn verwachtingspositioneringssysteem. Als ik boos ben omdat hij niet gereageerd heeft zoals ik hoopte, kan ik mijn route aanpassen en zoeken naar de manieren waarop hij verbinding zoekt. Inderdaad, hij pakte me niet beet en hield me niet lang vast 's morgens voor hij uit bed stapte. Maar hij maakte wel het bed op en zette een kop thee voor me. Als er geen weg lijkt, kan ik een nieuwe route zoeken en vriendelijk uitleggen op welke manieren ik gehoord en vastgehouden wil worden en hoe hij me een veilig gevoel kan geven. Als er geen weg lijkt te zijn, kan ik een nieuwe route kiezen en hem danken voor de manieren waarop ik zijn liefde voelde. Het is zo: dromen komen niet uit. Hoop botst op een wegversperring. Plannen worden geen werkelijkheid. En steeds opnieuw moeten we ons heroriënteren. Het is mogelijk om je pijn te verminderen en tegelijk meer manieren te zoeken om door die pijn heen te navigeren. Er is echt een uitweg. Vertrouw, doelbewust en dapper. Zoek een nieuwe route voor je reactie op deze teleurstelling – een weg naar nieuwe mogelijkheden. Maak het tot je nieuwe, dagelijkse levenswijze: pas je route aan. Maak zien tot je nieuwe levensweg.

Wat in de weg staat, schept uiteindelijk een nieuwe weg.

Ajeka?

Hineni.

Hier ben ik, mijn Wegbereider, wat uw weg ook is.

Ik pas mijn route aan.